کاتێک گۆرانی بە ناخی ڕۆحتدا ڕۆدەچێتە خوارە.. نووسینی: ستیڤان شەمزینی

مرۆڤ لە بوونی خۆیدا چەندین زمانی جۆراوجۆری بۆ گوزاشت لە خۆکردن و دەربڕینی هەستە شاراوەکانی خوڵقاندووە، لە چرکەساتێکدا مرۆڤ لە بەردەم ژانێکدا بە چۆکدا دێت یان لە بەرامبەر خۆشەویستەکەیدا بێتە پارچەیەک لە کریستاڵ تەنیا دەتوانێت بە شێوە و ریتمێکی مۆسیقیانە بئاخڤێت، زۆر جار مرۆڤ هەست و وشە پەنگخواردووەکانی بە سینتاکسی پڕ چێژ و بە فۆرمێکی شیعرییانە دەردەبڕێت، ڕەنگبێ هەر ئەوەش بووبێتە هۆی سەرهەڵدانی گۆرانی وەک ڕەگەزێکی گرنگی هونەر. گۆرانی کوردیی کە بەشێکە لە کولتوور و ڕۆشنبیریی ئەم نەتەوەیە ئەگەر نەڵێین لە شێوە فۆلکلۆرەکەیدا لەگەڵ لە دایکبوونیدا هەبووە ئەوا سەرهەڵدانی گۆرانی کوردیی نەکەوتەتە کاتێکی درەنگی دوای وجودی کورد وەک نەتەوەیەک لە دیرۆکدا. زۆربەی جاران هەندەی گۆرانییەک یان پارچە موزیکایەک کاریگەریی هەیە لەسەر مرۆڤ ڕەنگبێ شێعرێک ئەوەندە کاریگەر نەبێ، یان کاریگەریی شێعرێک بە هۆی چەند گۆرانییەکەوە بێت.

لە یادمە لە ڕاپەڕینی ئازاری ساڵی 1991 سروودەکانی هونەرمەند (ناسری ڕەزازی) وەک شەیپووری ئازادیی لە ئێستگەی دەنگی گەلی کوردستانەوە تەنانەت دەروونی منداڵانیشی دەهەژاند، منێک کە نەمدەتوانی چەکدار بم و وەک پێشمەرگەیەک ڕۆڵ ببینم، ئەو سروودانە نیگەرانیان لەلا دروست کردبووم، چوونکە کەفوکوڵی دەروونم تەنیا بە هەڵمەت بردن و ڕووبەڕووبوونەوەی داگیرکەران دادەمرکایەوە. بەش بە حاڵی خۆم لە بواری هونەردا ئەوەندەی بە گۆرانی کاریگەرم و ئاوەزانم لەگەڵیدا هیچ کات (شانۆ- شێوەکاریی) هەندە پەلکێشیان نەکردووم بۆ لای خۆیاندا (بەبێ ئەوەی لە بایەخی ئەو دوو لایەنە گرنگەی هونەر کەم بکەمەوە) هەر بۆیە ئەم چەند دێڕە لە بەرامبەر گۆرانی کوردیی و هونەرمەنداندا ڕەنگدانەوەی ئەو کاریگەرییە زۆرەیە.

حەسەن زیرەک

کاتێک گوآ لە گۆرانییەکانی (حەسەن زیرەک) دەگرم دەم پێ دەبێت لە ئیرۆسییەت و غەریزەی ژیاندۆستی هوژمم بۆ دەنێت و کەتم دەکات لەناو خۆیدا، گۆرانییەکانی حەسەن ئەوەندە کاریگەرن مەحاڵە گوێم

لە یەکێکیان بەت تەنانەت لەناو ئاپۆرای دەیان هەزار کەسیشدا بەت ئیستێکم پێ نەگرێت و نەمخاتە دنیای جوانیپەرسی و ئەوینداریی (بە مانای رووتی وشەکە)، بە راستی (حەسەن زیرەک) موعجیزەی هونەری کوردییە و گەورەترین سیناتۆری ئیمپراتۆریای هونەری گۆرانی کوردییە.

عەلی مەردان

کاتێک گوێ رادەدێرم بە (عەلی مەردان) دەچمە نێو دنیای خەیاڵ و لە فەنتازیاکانی خۆمدا نووقم دەبم و بە فلاشباگ گەشتێک بە رابردوودی خۆمدا دەکەم، وای لێکردووم تا سەر مۆخ نوستالیژی بم و پابەندبم بە رابردووەوە. عەلی مەردان بە چریکەی بولبول ئاسای کەشەکی قورس دەخاتە سەر مەشکت و کۆنترۆڵی دەکات!، لە ئاوها حاڵەتەکیشدا ناتوانی چ کاردانەوەیەکت هەبێت جگە لە رامان لە پیاوەکی ناسکی، دڵ بریندارى وەک خۆی.

ناسری رەزازی

ئەو دەقیقەیەی رەزازی بە دەنگی زوڵاڵ و شەشگەڵانەی لە بەردەم گۆرانی یان سروودەکی خۆیدا رامدەگرێت، ئیدی ستەملێکراویی نەتەوەیەک و ئێش و ئازار و ناسۆرەکانی جارێکی تر دەخاتەوە ناو زاکیرەم و بەردەوامی پەدە بەخشێت لە چینی یادەوەرییەکانمدا، ئەو کاتەی سروودەکانی لە دەت دەدەن دەبیتە منداڵێکی ئەنفالکراو کە لەگەڵ حەشامات و کاروانی ئەنفال بە زیلەکی سەربازیی بەعس بەرەو نوگرە سەلمانت دەبەن و لەوەوە عەرعەر چاوەڕێیە بە خەوەکی هەتا هەتایی لە ژێر لمی بیابانا.

نەجمەدین غوڵامی

سۆزی دەنگ و دەربڕینی نەجمەی غوڵامی تنۆک تنۆک فرمێسک بە چاوانماندا دەنێتە خوارە، گۆرانی (پایز پایز) بیری هەڵوەرینی گوڵەکان و فەینی جاویدانی پەروانەکان و کۆچی ناوادەی ئازیزانم دەخاتەوە، دەمباتەوە بۆ گازینەی شەعب تا لەگەڵ شاعیری پایز و گەڵاڵەزان (محەمەد عومەر عوسمان) پیاڵەیەکی دی چا بخەینەوە و دواتر لە پەنا بە بادانی سیگارەکەماندا بەرەو ماڵ ملی رێگە بگرینە بەر. غوڵامی سوکنایی بە دەدا دەهێنێت و زۆر جاریش لە خۆکوشتن ژیوانم دەکاتەوە و بە بزەی گۆرانی (خانومان) دەمباتەوە نێو دنیای بەرائەت و عیشق و پێم دەڵێت هەشتا ژیان بایی ئەوەندەی پەوە ماوە ئافرەت یان هەر شتەَکی دیکەت تێیدا خوشبووێت.

عەدنان کەریم

بەیانیان کاتێک لە خەو را دەبم و بەر لەوەی دەموچاوم بشۆم گوێم لەیە باوکم بە دیار گۆرانییەکی (عەدنان کەریم)ەوە سیگار دەکێشێت و دەست دەهێنێت بە قژە ماش و برنجییەکەی خۆیدا و نوقمی دەریای

خەیاڵ بووە، ئیدی (عەدنان) بەم جۆرە دێتە بەردەم دەرگای دڵ و ناچارت دەکات دەروازەی کڵۆمدراوی لێبکەیتەوە، بەم جۆرە عەدنان وەک شنەبایەکی فێنک خۆی دەکات بە دەرووندا و دەیکاتە هێلانەی خۆی و ئەوسا لە سەردەمی ونبوونی گۆرانی کوردیدا بەوپ□□ی ڕ□س□نایەتییەوە ل□گ□□ ڕ□حت دەدوێت و پێت دەڵێت یەکەم و دواکاری ئەمڕۆت تەنیا خۆشەویستی و پیاسەیەکی لای ئێوارانی لەگەڵ دلبەرێکدا، ئەو ب□ ڕ□حی نالی و وەفایی و مەحویییەوە لەگەڵتدایە و هیچ کامیشیان نییە.! ئەو نالی نییە بەڵام (عەدنان کەریم)ە.

مەزهەری خالیقی

تا ئێستا نازانم بۆچی هێندە خووم بە گۆرانییەکانی (خالیقی)یەوە گرتووە. بێ ئەوەی بتوانم بەسەریدا زاڵ بم هۆگری ئەو سۆز و دەنگە پڕ لە هەستەم. هەر کە گۆرانییەکی (خالیقی) هات، تەرکیزی هەموو بیرکردنەوە و تەنانەت هەموو نیگاکانیش لە خۆیدا کۆدەکاتەوە، سیحری ئەو دەنگە ئەوەیە هەرچەند گوێی بۆ رادێری و لەگەڵی بژیت جار لە دوای جار نوێترە!! بە راد□یەک بە موبالەغەی نازانم بڵێم یەک جار ژیان کەمە بۆ ئەوەی بتوانی تینوێتیت لە کانیاوی چریکەی خالیقی بشکێنیت. تەنیا یەک ژیان کەمە لەگەڵ ئەو هەستە ناسکە ئاه هەڵبکێشی، تەنیا یەک جار ژیان کەمە بۆ ئەوەی بتوانی بە تەواوەتی تەرکیز و بیرکردنەو□ت ڕ□بچیتە نێو دنیای ئەفسانەیی خالیقی.

دیاری قەرەداغی

ئای لەو نەگبەتییەی کەسێک (دیاری قەرەداغی) خۆی دەکات بە ژیانیدا، ئەو کاتێک گۆرانی دەچڕێت ئەز ئارەزووی کوشتن یان ئازاردانی دەکەم! ئاخر ئەو سەرتاپای ژیانمی کردە ئازار، ئەو گۆرانییەک دەچ□□ت ڕ□حت هەپرون هەپرون دەکات؟ وشەکانی حەلاج و مەعەڕیت وەک گوڵاو بەسەردا دەپرژێنێت، ئەو پێت دەڵێت ئەم نیشتمانە سوتماکە سەر ل□ بەری برین و ژان و دەردەدارییە، ئەو شەو نایەڵێت بخەویت چوونکە پێت دەڵێت ئەی کوڕی ئەم نیشتمانە تۆ (پاڵەوانێکی بێ شمشێری)ت، پێت دەڵێت تۆ شێرە بەفرینەیت، ئەو بانگەوازی رابوون دەکات کەچی هەر خۆی حەقیقەتە تاڵەکان وەک گوللە دەنێت بەسەر سینگتەوە، دیاری فێری کردین خاک چ بۆنێکی هەیە، نیشتمان چ ئازارێکی هەیە، ژیان چ ڕ□نگێکی هەیە، ئەو فێرمان دەکات غروب و ئاوابوونی خۆر و کۆچی باڵندەکان تەفسیر بکەین.

کەمال محەمەد

سۆزی دەنگی کەمال ئاوازێکی غەریبە لە ئاسمانەوە هاتووە تاکو خەمەکانی سەر زەوی رابژەنێت. ئەو لە یەک کاتدا گۆرانی بۆ عیشق و بۆ ئازادیی دەچڕێت. لەنێو ئەو هەموو دەنگە لێکچووەدا سەدایەکی جودایە و غووربەت و تێکشکان و هەرەسی خەونەکانمان بۆ دەگێڕێتەوە.

دەنگەکی مەحزون، بەڵام پڕ لە ژیان، دەنگەکی پڕ لە ژیان، بەڵام نائومێد. گۆرانییەکانی هەر یەکەیان خۆیان قەسیدەیەکی غەمگینن، هەنسکەکانمان دەچڕن، فرمێسکی وشک نەبووی چاوەکانمان دەسڕن. بە قەدەر بێهیواییەکان ئومێدمان پێدەدەن، بە قەدەر هەموو ئومێدەکانیش پێمان دەکەن لە گوومانی بە هیوایی. گۆرانییەکانی جیاوازترن لە گۆرانی هەموو کەسی تر، کەوێکە قاسپەی لە هیچ کەوێکی تری سەر ئەم زەمینە ناچێت، وەک وتم ئەو نوێنەری هەسارەیەکی ترە لەسەر زەوی.

خالید رەشید

خالید رەشید وەک دیاردەیەک لە بەردەمتدا دەتەقێتەوە، لە تاراوگەکەیدا لە سۆزی نیشتمانەکەیدا هێدی دەتوێتەوە، مانیفێستی غەریبان وەک سەمفۆنیایەک بە گوێماندا دەدا و غەمەکانی تاراوگە و ژیانی غەریبی بە حنجە کردین، کاتێک خۆی و عودەکەی گۆرانی (بوکی ئێوارە) بە دڵت ئاڕاستە دەکات، ئیدی هەروەک قەدەر پێتەوە دەلکێت و پێت دەڵێت ئەمە چارەنووستە و ناتوانیت لەم گۆرانییە قووتار بیت، ئەو گۆرانی کوردیی بە رەنگ و بۆن و تامی خۆیەوە دەبێژێت و قسە لەگەڵ رۆحی کوردیت دەکات، فێری کردین بوکی ئێوارە و نیشتمان و رەسەنایەتی ئەم گەلەمان خۆشبوێت، گۆرانییەکانی مەحکومی کردین دۆزەخی وڵاتمان لە بەهەشتی مەنفا لا شیرینتر بێت و تاڵاوی نیشتمان لە دەممان‌دا وەک هەنگوین بێت.

بەهجەت یەحیا

هەر دەنگی (بەهجەت) دەگاتە گوێت، خۆت دەبینی لە کۆڕی دەروێشاندا چۆن زیکر و عەشقی یار دەبەتە هەموو ژیانت، فێرت دەکات چلۆن لە بەردەم مەعشوقدا وەک مۆم بسووتێیت (ئەو فێری سووتانمان دەکات)، بە گۆرانییەکانی دەتباتەوە بە سەر کانیاوە ڕوونەکان و پێت دەڵێت فەرموو پڕ بە کامی دەست تێری لێ بخۆرەوە، دەتگەڕێنێتەوە بۆ ئەوپەڕی پاکیی و ئاوێنەیەک دەداتە دەستت بۆ ئەوەی پاکێتی خۆتی تیا وەدیبکەیت. (بەهجەت) ناڵینی عاشقان و رێگەی سەختی ئەڤینداریی و فڕینی دیدالەوسیانە و سەرکێشی پرۆمیسیۆست بیر دەخاتەوە، پێت دەڵێت بۆ ئەوەی بتوانی عاشق بیت پێویستە وەک پرۆمیسیۆس یاخی و سەرچڵ و لێوەشاوە بیت، بۆ ئەوەی بتوانیت لە مەعشوقەکەتدا فەنا بیت دەبێتە وەک (ستێڤانی دیدالیۆس) بتوانی بفڕیت!!. بەهجەت وانەکانی عیشق راڤە دەکات و بۆت شرۆڤە دەکات بۆچی شێخی سەنعان بۆ کچی دیان لە دینەکەی وەرگەڕا؟، پێت دەڵێت بۆچی نالی هێندە عاشقی حەبیبە ببوو؟ بۆچی مەولەوی خۆی لە عیشقی عەنبەر خاتووندا ون کردبوو؟ بەهجەت ناچار دەکات لە دوای گوێگرتن لێی بچی یەک دوو جام مەی بنۆشی تا بتوانیت ئامادەیی وەربگریت بۆ ئەو فڕین و عیشقە

قورسەی وی باسی دەكات.

كەريم كابان

هەر (كابان) بە رۆحە گەنجەكەيەوە هاتە ماڵی رۆحتەوە، دەبێت دەست لە دنیا بشۆیت و بە دوای دنیایەكی یۆتۆپی بگەڕێی كە لێوانلێوە لە سۆز و میهرەبانی، رێگات نیشان دەدات مەملەكەتی عیشق و ئەڤین بدۆزیەوە، دەتباتەوە سەر سەرچاوەكانی دڵ و پێت دەڵێت فەرموو جێگای مر□ق و ژیان و هەموو بوونەوەران لەم دڵە بچووكەتدا بكەوە، پێت دەڵێت وەك عیسای مەسیح ژیانت لە پێناوی ئەوانی تردا خۆشبووێت، دەتنێرێتەوە بۆ رابردوویەكی دووری بێگەرد تاكو لە پەنا مەلای جەزیری یان وەلی دێوانە عاشقی كچە كوردی نازدار بیت، ئەو مەبەستیەتی پێت بڵێت هەر چەند ج□ستە پیر و لاواز دەبێت، بەڵام دڵ شتێكە نە پیر دەبێت و نە لاوازیی دەناسێت، دڵ هەر بە گەنجی دەمێنێتەوە، عیشقیش هەر عیشقە چ لە لاوی یان پیریدا بێت. ئەوەش پارچە شیعرەكەی “فرانسواز ساگان”م وەبیر دەخاتەوە:

انت كنت في العشرين تستطيع ان تحب

وانت كنت في الثمانين تستطيع ان تحب

هناك دائما مناسبة لأشتعال البرق

كەريم كابان.. پێت دەڵێت دەروازەكانی ژیان جگە لە جوانی و ئافرەت و ئەوین□داریی هەموو كڵۆم دراون، پێویستە بۆ پەڕینەوە لە ناهەموارییەكانی ژیان بە دەرگای عیشق و سووتانی رۆحتدا تێپەڕیت.

دوا وشە

نەمتوانی ئەم چەند دێڕە كە كاریگەریی گۆرانی هونەرمەندانی ناوبراون لە دڵ و دەروونمدا بەرھەمی هێنا بوو لە دڵی بچووكمدا جێگەی بۆ بكەمەوە، ئەمەش ناچاری كردم دەست بدەمە خامە و ئیحساسی خۆم بخەمە بەردەمی خەڵكی تریش. بۆیە ئەم بابەتە لێكۆڵینەوە نییە بە قەدەر ئەوەی پەخشانێكی ساد□ یە.

هاوینی 2004

ستۆكهۆڵم – سۆلنا